Implementacja języka zapytań oparta na drzewach rozbioru

(Implementation of a query language based on abstract syntax trees)

Damian Górski

Praca inżynierska

Promotor: dr Wiktor Zychla

Uniwersytet Wrocławski Wydział Matematyki i Informatyki Instytut Informatyki

30czerwca $2017\ r.$

Damian Górs	ski
	(adres zameldowania)
	(adres korespondencyjny)
PESEL:	
e-mail:	
Wydział Mar	tematyki i Informatyki
stacjonarne s	studia I stopnia
kierunek:	informatyka
nr alhumu.	273212

Oświadczenie o autorskim wykonaniu pracy dyplomowej

Niniejszym oświadczam, że złożoną do oceny pracę zatytułowaną *Implementacja języka zapytań oparta na drzewach rozbioru* wykonałem/am samodzielnie pod kierunkiem promotora, dr Wiktora Zychli. Oświadczam, że powyższe dane są zgodne ze stanem faktycznym i znane mi są przepisy ustawy z dn. 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. nr 90, poz. 637, z późniejszymi zmianami) oraz że treść pracy dyplomowej przedstawionej do obrony, zawarta na przekazanym nośniku elektronicznym, jest identyczna z jej wersją drukowaną.

Wrocław, 30 czerwca 2017 r.

(czytelny podpis)

Streszczenie

W czasie projektowania pewnego systemu informatycznego, architekt zazwyczaj musi zmierzyć się z wyborem bazy danych, której chce użyć w danej aplikacji. Problem pojawia się w momencie, gdy pewna baza danych oferuje to, czego szuka, ale istnieje potrzeba wybierania z niej informacji w wygodniejszy dla programistów sposób. Na platformie .NET pozwala na to Language INtegrated Query (LINQ), który tłumaczy zapytanie w swoim języku na drzewo rozbioru składniowego, po którym można przejść implementując pewien zbiór klas odwiedzających to drzewo (visitorów), w celu stworzenia zapytania w docelowej bazie danych. Tematem niniejszej pracy jest implementacja klas, które pozwolą na stworzenie dostawcy LINQ dla bazy PostgreSQL.

While developing a computer system, we frequently have to cope with the task of choosing the database we want to use in our application. The problem is, some databases offer what we need, but we also need a more comfortable way to obtain information from it. The .NET framework allows us to achieve that with the Language INtegrated Query (LINQ) technology, which translates a query in its language into an abstract syntax partition tree, that we can traverse by implementing a set of visitors in order to create a query to our target database. The topic of this thesis is the implementation of such visitors, that will allow to build a LINQ provider for the PostgreSQL database.

Spis treści

1.	Preliminaria			
	1.1.	Słowo	o IEnumerable <t> i IQueryable<t></t></t>	7
	1.2.	Langu	age INtegrated Query	8
	1.3.	Drzew	a wyrażeń IQueryable	9
	1.4.	re-ling	i obiekty QueryModel	11
2.	Pro	ces bu	dowy zapytania	13
	2.1.	Imple	mentacja QueryModelVisitorBase	13
		2.1.1.	Metoda VisitQueryModel	14
		2.1.2.	Metoda VisitSelectClause	14
		2.1.3.	Metoda VisitMainFromClause	14
		2.1.4.	Metoda VisitWhereClause	14
		2.1.5.	Metoda VisitOrderByClause	14
		2.1.6.	Metoda VisitJoinClause	14
		2.1.7.	Metoda VisitAdditionalFromClause	15
		2.1.8.	Metoda VisitGroupJoinClause	15
		2.1.9.	Metoda VisitResultOperator	15
	2.2.	Imple	mentacja RelinqExpressionVisitor	16
		2.2.1.	Metoda VisitQuerySourceReference	17
		2.2.2.	Metoda VisitSubQuery	18
		2.2.3.	Metoda VisitBinary	18
		2.2.4.	Metoda VisitConditional	18
		2.2.5.	Metoda VisitConstant	19

		2.2.6.	Metoda VisitMember	19
		2.2.7.	Metoda VisitMethodCall	19
		2.2.8.	Metoda VisitNew	19
		2.2.9.	Metoda VisitUnary	19
	2.3.	Czynn	ości wykonywane po budowie zapytania	19
3.	Test	y jako	ści i wydajności	21
	3.1.	Dostęp	one funkcjonalności	21
	3.2.	Wydaj	ność a inne rozwiązania	23
4.	Pod	sumow	vanie	25
Bi	bliog	grafia		27
Do	odatl	κi		29
	A	Instrul	kcja dodania biblioteki do własnego projektu	29
	В	Instrul	kcja użycia biblioteki w celu wykonania zapytania	31

Rozdział 1.

Preliminaria

W celu zrozumienia mechanizmu budowy zapytania SQL-owego, trzeba najpierw zrozumieć sposób działania języka LINQ, który jest punktem wejścia, oraz struktury drzewa rozbioru składniowego, będącego przedmiotem translacji LINQ-to-SQL. Autor zakłada, że czytelnikowi znane są podstawowe pojęcia związane z programowaniem obiektowym, takie jak metoda, kolekcja, dziedziczenie, typ generyczny. W niniejszym rozdziale poruszone zostaną następujące tematy:

- Sposób przetrzymywania kolekcji wyliczalnych w .NET-cie.
- Opis i motywacja powstania języka zapytań LINQ.
- Struktura drzewa wyrażeń IQueryable, i dlaczego takie drzewa są trudne do odwiedzania w celu zrealizowania zadania LINQ-to-SQL.
- Biblioteka re-linq uproszczająca powyższe drzewa, obiekty QueryModel.

1.1. Słowo o IEnumerable<T> i IQueryable<T>

Na platformie .NET wszystkie kolekcje, które możemy wyliczyć (a takie nas interesują, bo pracujemy z relacyjną bazą danych), implementują interfejs IEnumerable<T>, gdzie T jest typem obiektu, który jest przetrzymywany w kolekcji. Ten interfejs definiuje metodę GetEnumerator(), który zwraca obiekt typu IEnumerator<T>, który ma właściwość Current oraz metodę MoveNext(), pozwalając na przejście po uporządkowanym ciągu obiektów typu T oraz określenie obecnej pozycji. Korzystając z tych dwóch informacji, jesteśmy w stanie rozszerzyć IEnumerable<T> o metody takie jak wyznaczenie długości, filtrowanie kolekcji, łączenie dwóch kolekcji ze sobą, mapowanie funkcji na wszystkie obiekty znajdujące się w kolekcji. Dokładna lista metod rozszerzających IEnumerable<T> jest dostępna w oficjalnej dokumentacji MSDN.

Rozszerzeniem IEnumerable<T> jest interfejs IQueryable<T>, który de facto implementuje IEnumerable<T>. Zasadniczą różnicą między tymi dwoma interfejsami jest to, że w momencie wywołania ciągu metod rozszerzających IEnumerable<T>, każda z tych metod jest wywoływana jedna po drugiej, co może obciążyć moc obliczeniową procesora. Natomiast kolekcja IQueryable<T> jest świadoma, że nie musi wykonywać tych metod od razu, tylko przetrzymuje je w postaci drzewa wyrażeń (temat wyrażeń rozwiniemy później), które dopiero przy wywołaniu metody wyliczającej elementy z kolekcji zostaje wykonane w całości w efektywny sposób. Takie rozwiązanie jest idealne dla kolekcji, które łączą się z zewnętrzną bazą danych, aby istniała możliwość wybrania danych za pomocą jednego dużego zapytania SQLowego.

1.2. Language INtegrated Query

Programiści na codzień pracują z danymi w różnych formach – zapisanych w plikach XML i JSON, przetrzymywanych w bazie danych, czy też po prostu z kolekcjami obiektów. Nie jest sztuką zauważyć, że trudnością dla programisty będzie odnalezienie się w projekcie, który korzysta z wielu źródeł danych, ponieważ wybranie danych z każdego z nich wymaga znajomości metod używania tych źródeł. To dało do myślenia architektom z Microsoftu, którzy "postanowili uogólnić problem [wyboru danych] i dodać możliwość wykonywania zapytań w sposób kompatybilny ze wszystkimi źródłami danych, nie tylko relacyjnymi i XML-owymi. Rozwiązanie to nazwali Language INtegrated Query" [1], i zostało bardzo ciepło przyjęte przez programistów .NET. Zapytanie LINQ jest automatycznie tłumaczone do docelowego języka zapytań, którego programista C# lub VB nie musi znać – a więc jest w stanie wybierać dane z niemal każdego źródła z użyciem tej samej składni.

Poniżej zostało przedstawione przykładowe zapytanie LINQ, które wybiera imiona i nazwiska osób z kolekcji pracowników, którzy zarabiają więcej niż 3000 złotych, posortowane alfabetycznie po nazwiskach:

```
var linqQuery =
  from e in context.Employees
  where e.Salary > 3000.0
  orderby e.LastName
  select new
{
    FirstName = e.FirstName,
    LastName = e.LastName
};
```

Takie zapytanie można również zapisać za pomocą metod z użyciem wyrażeń lambda (powyższe zapytanie jest tłumaczone przez kompilator do poniższego):

```
var linqQuery2 = context.Employees
.Where(e => e.Salary > 3000.0)
.OrderBy(e => e.LastName)
.Select(e => new
{
    FirstName = e.FirstName,
    LastName = e.LastName
});
```

W czasie wykonywania zapytania LINQ, tak naprawdę wykonywane są metody na kolekcjach IEnumerable<T>, o których była mowa w poprzedniej sekcji, która traktowała o tym interfejsie. Obydwa powyższe zapytania zwracają kolekcję IEnumerable<T> (w przypadku danych wybieranych z zewnętrznego źródła – IQueryable<T>), gdzie T jest typem anonimowym zawierającym dwie właściwości FirstName i LastName. Tą kolekcję można w łatwy sposób przerzutować na dowolną "właściwą" kolekcję, używając odpowiedniej metody (na przykład .ToList() albo .ToArray()). Przykłady bardziej skomplikowanych zapytań można znaleźć w folderze Thesis.Relinq.Tests w plikach z rozszerzeniem .cs zawierających klasy testujące system, który stanowi załącznik do tej pracy.

1.3. Drzewa wyrażeń IQueryable

Zapytanie LINQ operuje na obiekcie, który implementuje interfejs IQueryable. Poniższy fragment kodu pochodzi z kodu źródłowego platformy .NET i pokazuje sposób, w jaki IQueryable implementuje IEnumerable:

```
public interface IQueryable : IEnumerable
{
    Type ElementType { get; }
    Expression Expression { get; }
    IQueryProvider Provider { get; }
}
```

Pierwsza właściwość zawiera oczywiście typ obiektów, których kolekcja jest wynikiem zapytania. Trzecia właściwość to instancja klasy, który implementuje interfejs IQueryProvider. Dostarczenie takiej implementacji jest zadaniem programisty, i o tym traktuje następna część rodziału. Natomiast przedmiotem tej sekcji jest właściwość druga, o tajemniczym typie Expression.

Prawdziwym "zapytaniem", ukrytym pod interfejsem IQueryable, jest obiekt Expression, który reprezentuje wejściowe zapytanie LINQ jako drzewo operatorów i metod, które zostały w tym zapytaniu użyte [2]. Po głębszej analizie kodu źródłowego platformy .NET okazuje się, że IQueryable jest tak naprawdę mechanizmem wykorzystującym metody typowe dla kolekcji do budowania drzewa rozbioru

składniowego w postaci obiektu Expression, który (wraz z ElementType) jest wykorzystywany przez Provider do wykonania zapytania.

Może się wydawać, że mamy wszystko – przecież wystarczy zaimplementować IQueryProvider w taki sposób, by tłumaczył drzewa Expression na zapytanie do języka, który nas interesuje. Okazuje się, że te drzewa mogą być problematycznym modelem do odwiedzania. Idąc śladem Fabiana Schmieda [3], weźmy na warsztat pewne zapytanie i zobaczmy, w jaki sposób obiekt Expression jest budowany:

```
var linqQuery3 =
   from c in QueryFactory.CreateLinqQuery < Customer > ()
   from o in c.Orders
   where o.OrderNumber == 1
   select new { c, o };
```

Na początku, takie zapytanie jest tłumaczone na równoważny ciąg wywołań metod (równie dobrze programista mógł napisać w kodzie to, co jest poniżej):

```
QueryFactory.CreateLinqQuery < Customer > ()
    .SelectMany(c => c.Orders, (c, o) => new {c, o})
    .Where(trans => trans.o.OrderNumber == 1)
    .Select(trans => new {trans.c, trans.o})
```

Kompilator tłumaczy powyższe wywołania metod na wywołania statycznych metod IQueryable, oraz opakowuje wyrażenia lambda w obiekty Expression.Lambda, które są ich abstrakcyjną reprezentacją:

```
Queryable.Select(
   Queryable.Where(
        Queryable.SelectMany(
            QueryFactory.CreateLinqQuery < Customer > (),
            Expression.Lambda(Expression.MakeMemberAccess(...)),
            Expression.Lambda(Expression.New(...))),
            Expression.Lambda(Expression.MakeBinary(...))),
            Expression.Lambda(Expression.New (...)))
```

Z tej reprezentacji korzystają obiekty IQueryable, które budują poszukiwany obiekt Expression, który wreszcie jest abstrakcyjną reprezentacją zapytania, które jest przekazywane do dostawcy LINQ w celu budowy zapytania:

W tym miejscu warto zauważyć, że Expression jest oczywiście tylko klasą abstrakcyjną dla klas określających konkretne wyrażenia, które po niej dziedziczą, takie jak MethodCallExpression, UnaryExpression, czy BinaryExpression.

Problemem z drzewami Expression jest fakt, że kolejność wykonywanych metod nie jest z góry określona – jakakolwiek metoda może nastąpić po jakiejkolwiek metodzie, przez co drzewa bardzo szybko stają się skomplikowane. Ponadto, jedna metoda może służyć w kilku kontekstach, np. SelectMany może służyć zarówno za część odpowiadającą za budowę podzapytania, jak również wybór dodatkowego źródła danych (następna tabela dla części FROM zapytania SQL-owego). Ponadto, dostawca LINQ musi przejść po wszystkich wyrażeniach lambda nawet na samą górę drzewa, aby znaleźć odpowiedni kontekst, o który chodziło użytkownikowi w zapytaniu. Stąd wniosek nasuwa się jeden – budowa dostawcy LINQ, który ma większe możliwości niż podstawowe operacje na pojedynczej tabeli, jest trudnym zadaniem, jeśli chciałoby się to zrobić na drzewach Expression.

Kończąć powyższe rozważania, Schmied zauważył że logika przetwarzania drzew Expression jest w każdym dostawcy LINQ niepotrzebnie duplikowana. W tym miejscu zadał pytanie: "Czy inteligentniejszym rozwiązaniem nie byłaby jednokrotna implementacja logiki przetwarzania drzew w sposób generyczny, z której mogą korzystać wszyscy dostawcy LINQ"? To pytanie było motywacją do powstania biblioteki re-liną. Autor pracy dyplomowej skorzystał z tej biblioteki, i o sposobie jej działania oraz użycia poświęcona została cała następna sekcja.

1.4. re-ling i obiekty QueryModel

W sekcji traktującej o drzewach wyrażeń IQueryable pokazano, że ze względu na skomplikowaną strukturę tych drzew, budowa zapytania docelowego na podstawie tych drzew jest trudna. W związku z tym, alternatywnym rozwiązaniem jest wspomniana już biblioteka re-linq, która tłumaczy drzewa wyrażeń IQueryable na drzewa rozbioru składniowego o wiele przystępniejsze do przeglądania, a dokładniej na obiekty QueryModel, które o wiele bardziej przypominają oryginalne zapytanie LINQ. Te obiekty mają cztery właściwości:

- SelectClause klauzula SelectClause określająca element, który jest wybierany w części select z końcowej części zapytania LINQ).
- MainFromClause klauzula MainFromClause określająca główne źródło, z którego wybierane są informacje w zapytaniu (najbardziej zewnętrzny from).
- BodyClauses zbiór wyrażeń implementujących IBodyClause, które definiują jakie dane są wybierane w zapytaniu i w jakiej kolejności (słowa kluczowe where, orderby, join, wewnętrzne from-y, które są przetrzymywane w klauzulach AdditionalFrom).

 ResultOperators – zbiór wyrażeń dziedziczących po ResultOperatorBase, które wykonują logikę na zbiorze wynikowym (na przykład metody agregujące Count(), Average(), Distinct() i im podobne, operacje na zbiorach Union(), Distinct() i im podobne).

Biblioteka re-linq, poza przekształceniem obiektów Expression na QueryModel, pozwala również na znaczne uproszczenie implementacji IQueryProvider, udostępniając klasę abstrakcyjną QueryableBase, po której dziedziczy klasa budująca zapytanie docelowe. Klasa ta musi posiadać metodę CreateQueryProvider, która zwraca obiekt typu IQueryProvider wykorzystywany przez IQueryable. Takim obiektem może być oferany przez re-linq DefaultQueryProvider, który jest budowany z trzech argumentów: typu docelowego implementującego IQueryable, obiektu QueryParser dokonującego translacji drzewa Expression do obiektu QueryModel (istnieje możliwość napisania własnego tłumacza, ale autor pracy korzysta z domyślnego, który został dostarczony razem z biblioteką), oraz własnej implementacji interfejsu IQueryExecutor (patrz: Thesis.Relinq/PsqlQueryable.cs). Taka implementacja powinna posiadać trzy metody:

- IEnumerable<T> ExecuteCollection<T>(QueryModel queryModel),
- T ExecuteScalar<T>(QueryModel queryModel),
- T ExecuteSingle<T>(QueryModel queryModel, bool defaultWhenEmpty).

Wybór wywoływanej przez IQueryExecutor metody zależy od oczekiwanego wyniku zapytania (cała kolekcja, skalar, pojedynczy element z kolekcji). W rezultacie, pisząc zapytanie LINQ, dostajemy obiekt w pełni implementujący IQueryable, na którym wywołanie metody wyciągającej wynik z bazy danych zwróci wynik jednej z powyższych trzech metod. Teraz jedyne, co nas dzieli od oczekiwanego rezultatu, jest ich implementacja, która przechodząc przez drzewo QueryModel buduje zapytanie, wykonuje je korzystając z zewnętrznej biblioteki łączącą się z bazą danych PostgreSQL, konwertuje wynik zapytania do oczekiwanego typu i go zwraca.

Sposobem budowy zapytania na podstawie obiektu QueryModel jest implementacja wzorca projektowego Odwiedzający (Visitor), którego zadaniem jest przejście przez wnętrze tego obiektu. Biblioteka re-linq oczywiście udostępnia bazowe klasy abstrakcyjne, które wystarczy przeciążyć w celu wykonania tego zadania, i o tym poświęcony został następny rozdział niniejszej pracy. Przy okazji warto jeszcze wspomnieć, że biblioteka re-linq jest na tyle potężnym narzędziem, że na jej użycie zdecydowali się nawet autorzy NHibernate oraz Entity Framework 7, które są najpopularniejszymi bibliotekami ORM w .NET.

Rozdział 2.

Proces budowy zapytania

Znając sposób działania dostawców LINQ oraz budowę drzewa QueryModel, wystarczy opracować metodę przechodzenia przez te drzewa w celu budowy zapytania do bazy PostgreSQL. Punktem wejściowym dla projektu, który jest załącznikiem do niniejszej pracy, jest artykuł [4], opisujący przykładową implementację dostawcy LINQ dla NHibernate.

2.1. Implementacja QueryModelVisitorBase

Korzystając z dotychczasowej wiedzy, następnym krokiem do wykonania jest implementacja metod odwiedzających nowe drzewo rozbioru składniowego. Również w tym przypadku biblioteka re-linq asystuje programiście w tym zadaniu, udostępniając klasę QueryModelVisitorBase, która implementuje zbiór metod odwiedzających obiekt QueryModel. Stawianym przed programistą zadaniem jest napisanie klasy dziedziczącej po QueryModelVisitorBase, która wykona dodatkową logikę na argumentach implementowanych metod, oraz wywoła bazową logikę z użyciem słowa kluczowego base w celu akceptowania odwiedzanych elementów.

Argumentami każdej z metod, które będą nadpisywane, są różne klauzule – skondensowane do postaci wygodnych obiektów – które występują w zapytaniu LINQ. Ich właściwościami są znane już obiekty Expression, jednak są one na tyle proste, że można łatwo się zająć ich odwiedzeniem, i o tym będzie traktować następna sekcja tego rozdziału. Na chwilę obecną załóżmy, że posiadamy generyczną metodę, która odwiedza każdy możliwy podtyp Expression, i na jego podstawie buduje fragment zapytania SQL-owego. Taki fragment jest przekazywany do instancji klasy QueryPartsAggregator, służącej do łączenia takich fragmentów w pełne zapytanie SQL. Dokładna implementacja klasy, która jest tematem niniejszego podrozdziału, znajduje się w pliku PsqlGeneratingQueryModelVisitor.cs. Autor pracy zachęca czytelnika do zapoznawania się z nim w trakcie czytania następnych podsekcji.

2.1.1. Metoda VisitQueryModel

Punkt wejściowy dla całego procesu odwiedzania całego zapytania. Dla zadanego QueryModel, wywołuje metody VisitSelectClause, VisitMainFromClause oraz zbiór metod odwiedzających po kolei każdy z elementów właściwości BodyClauses i ResultOperators.

2.1.2. Metoda VisitSelectClause

Odwiedza klauzulę SelectClause, która definiuje właściwości obiektu, który zostanie zbudowany w wyniku zapytania (buduje część SELECT zapytania SQL-owego).

2.1.3. Metoda VisitMainFromClause

Odwiedza klauzulę MainFromClause, która definiuje źródło, na podstawie którego obiekt zostanie zbudowany w wyniku zapytania (dodaje pierwszą tabelę do części FROM w zapytaniu SQL-owym).

2.1.4. Metoda VisitWhereClause

W przypadku, gdy kolekcja BodyClauses zawiera klauzulę WhereClause (inaczej – zapytanie LINQ zawiera metodę Where), dodaje warunek, który wybrane dane muszą spełniać (dodaje element do części WHERE zapytania SQL-owego).

2.1.5. Metoda VisitOrderByClause

W przypadku, gdy kolekcja BodyClauses zawiera klauzulę OrderByClause (zapytanie LINQ zawiera metodę OrderBy lub OrderByDescending), dodaje porządek, według którego dane zostaną posortowane (dodaje element do części ORDER BY zapytania SQL-owego).

2.1.6. Metoda VisitJoinClause

W przypadku, gdy kolekcja BodyClauses zawiera klauzulę JoinClause (zapytanie LINQ zawiera metodę Join), dodaje złączenie wewnętrzne (ang. *inner join*) do poprzedniego dodanego źródła danych w zapytaniu (dokleja INNER JOIN [table] do odpowiedniej części FROM zapytania SQL-owego, a dokładniej do tabeli, która jest łączona).

2.1.7. Metoda VisitAdditionalFromClause

W przypadku, gdy kolekcja BodyClauses zawiera klauzulę FromClause (zapytanie LINQ zawiera więcej niż jedną część from, która została zakumulowana razem z poprzednimi do większego obiektu metodą SelectMany), dodaje następne źródło, na podstawie którego obiekt zostanie zbudowany w wyniku zapytania (dodaje następną tabelę do części FROM zapytania SQL-owego po przecinku, co w rezultacie tworzy iloczyn kartezjański dwóch tabel, ang. cross join).

2.1.8. Metoda VisitGroupJoinClause

W przypadku, gdy kolekcja BodyClauses zawiera klauzulę GroupJoinClause (zapytanie LINQ zawiera metodę GroupJoin), dodaje lewostronne złączenie zewnętrzne (ang. *left join*) do poprzedniego dodanego źródła danych w zapytaniu (dokleja LEFT JOIN [table] do odpowiedniej części FROM zapytania SQL-owego, a dokładniej do tabeli, która jest łączona).

2.1.9. Metoda VisitResultOperator

W odróżnieniu od wszystkich powyższych klauzul, które implementują IBodyClause, re-linq niestety nie udostępnia wygodnego modelu odwiedzania dla obiektów ResultOperatorBase, w związku z tym ta metoda jest wywoływana dla każdego obiektu zawartego we właściwości QueryModel.ResultOperators.

Dostawca LINQ, który jest tematem niniejszej pracy, dzieli operatory wynikowe na pięć kategorii, zależnych od właściwego typu obiektu, który dziedziczy po ResultOperatorBase (każdy z nich nazywa się SomeResultOperator, dla prostoty każda nazwa została w poniższym spisie skrócona):

- a) Count, Average, Min, Max, Sum, Distinct (operatory agregujące, które jako argument przyjmują zbiór wybranych danych i na ich podstawie zwraca pojedynczą wartość (w przypadku Distinct unikatowe krotki)) otacza wybraną część SELECT zapytania SQL-owego w odpowiadającą danemu operatorowi funkcję.
- b) Union, Intersect, Concat, Except (operatory, które jako argumenty przyjmują zbiory danych i zwracają nowy zbiór) sygnatury odpowiadających w języku C# metod w jednym ze swoich argumentów mają zbiór, na którym ma zostać wykonana dana operacja. Ten zbiór jest oczywiście kolejnym drzewem Expression, które zostaje przetłumaczone na QueryModel, w związku z tym budowane zostaje podzapytanie, a zapytanie końcowe jest wynikiem złączenia zapytania głównego i podrzędnego.
- c) Take, Skip (operatory stronicowania) dodaje do zapytania odpowiednią część odpowiedzialną za stronicowanie (LIMIT X/OFFSET X).

d) Any (operator określający istnieje obiektu, który spełnia pewien warunek) – dolecowo użyty do wybierania obiektu na podstawie stwierdzenia, czy istnieje obiekt w wyniku innego zapytaniu, który spełnia podany na zewnątrz warunek. Poniższe zapytanie LINQ:

e) All (operator określający spełnienie pewnego warunku przez wszystkie obiekty w kolekcji) – dolecowo użyty do wybierania obiektu na podstawie stwierdzenia, czy wszystkie obiekty w wyniku innego zapytania spełniają podany na zewnątrz warunek. To stwierdzenie jest równoważne stwierdzeniu, że **nie istnieje** obiekt, który **nie spełnia** danego warunku (na zajęciach *Logika dla informatyków* w IIUWr można dowiedzieć się, że $\forall x\phi \Leftrightarrow \neg \exists x \neg \phi$). Korzystając z tego faktu, poniższe zapytanie LINQ:

2.2. Implementacja RelinqExpressionVisitor

Implementacja klasy QueryModelVisitorBase, opisana w rozdziale 2.1, zajmuje się odwiedzaniem obiektu QueryModel oraz przetwarzaniem wygenerowanych części zapytania SQL-owego do postaci pary napisu przedstawiającego zapytanie oraz słownika z parametrami. W tym rozdziale opisana została implementacja udostępnianej przez re-linq klasy abstrakcyjnej RelinqExpressionVisitor, która dziedziczy po .NET-owym ExpressionVisitor. Służy ona do generowania kluczowych części zapytania oraz parametrów, które dane zapytanie będzie wykorzystywać.

Argumentami każdej z metod, które będą nadpisywane, są obiekty dziedziczące po Expression. Na ich podstawie budowany jest napis w klasie StringBuilder, który po zakończeniu odwiedzania wyrażenia zostaje przekazany do omawianej już implementacji QueryModelVisitorBase.

2.2.1. Metoda VisitQuerySourceReference

Ta metoda odwiedza źródło danych, z którego wybrane zostaną dane. Rozpatrywane są dwa przypadki:

a) Źródło jest klauzulą GroupJoinClause – aby zrozumieć postać tej klauzuli, rozważmy najpierw następujące zapytanie:

```
from c in QueryFactory.CreateLinqQuery < Customer > ()
join o in QueryFactory.CreateLinqQuery < Order > ()
on c.CustomerID equals o.CustomerID into orders
select new
{
    Customer = c.CustomerID,
    Orders = orders
};
```

W niniejszym zapytaniu obiekt orders jest kolekcją IEnumerable<Order> zamówień wykonanych przez odpowiadających im klientów, a zapytanie wynikowe tworzy obiekty anonimowe postaci numeru ID klienta i kolekcji zamówień, które dany klient zamówił. Przetłumaczenie tego zapytania do SQL jest trudne, ze względu na konieczność grupowania kolekcji i zwrócenia jej w postaci obiektu. Rozwiązanie, które wykorzystuje LINQ to SQL – oraz biblioteka autora pracy – jest dosyć sprytne: wykonywane jest złączenie zewnętrzne lewostronne tabeli grupującej z grupowaną, całość zostaje posortowana względem porównywanych kluczy, oraz dodawana jest nowa kolumna, która jest wynikiem zliczenia obiektów w każdej grupie. Powyższe zapytanie LINQ-owe tłumaczone jest na:

```
SELECT
```

```
customers.CustomerID AS CustomerID, [...],
  (SELECT COUNT(*) FROM orders AS temp
    WHERE temp.CustomerID = customers.CustomerID)
  AS Orders.__GROUP_COUNT
FROM customers LEFT OUTER JOIN orders ON
    customers.CustomerID = orders.CustomerID
ORDER BY customers.CustomerID, orders.CustomerID;
```

GroupJoinClause posiada właściwość JoinClause, z której wybierane są właściwości [Outer/Inner]KeySelector, na podstawie których doklejany zostaje powyższy kawałek zapytania umożliwiający grupowanie danych z poziomu LINQ.

b) Źródło nie jest klauzulą GroupJoinClause – w tym przypadku odwiedzana jest po prostu tabela w bazie danych. W zależności od tego, czy obecne wywołanie metody zostało wykonane przez metodę VisitMember lub nie, do zapytania doklejana jest nazwa tabeli [tabela] lub ciąg postaci [tabela]. [kolumna1], [tabela]. [kolumna2], ..., który definiuje wszystkie kolumny [tabela].

2.2.2. Metoda VisitSubQuery

Wyciąga z SubQueryExpression dodatkowy QueryModel, buduje na jego podstawie zapytanie i dodaje je do nadrzędnej klasy obsługującej budowę głównego zapytania. Jest to jedyna metoda, która nie generuje napisu w StringBuilder, a wykonuje logikę bezpośrednio na obiekcie odwiedzającym QueryModel. Takie zapytania są później łączone w całość za pomocą odpowiadających im operatorów wynikowych.

2.2.3. Metoda VisitBinary

Wyrażenia BinaryExpression, jak można się domyślić, mają jako właściwości wyrażenia Left i Right oraz operator łączący je. Odwiedza lewe wyrażenie, dokleja do wyniku napis odpowiadający operatorowi łączącemu, odwiedza prawe wyrażenie.

2.2.4. Metoda VisitConditional

Rozważmy następujące zapytanie LINQ:

W ramach przypomnienia: operator ? jest operatorem warunkowym, który ewaluuje wyrażenie boolowskie i zwraca wartość przed dwukropkiem dla prawdy, po dwukropku dla fałszu. W kontekście budowy zapytania, jest ono przetrzymywane w postaci ConditionalExpression, które zawiera właściwości Test, IfTrue, IfFalse. W szczególności, w IfTrue i IfFalse może być następne wyrażenie warunkowe. Metoda VisitConditional przechodzi po drzewie takich wyrażeń i tłumaczy je do SQL z użyciem funkcji CASE. Dla powyższego zapytania, odpowiadające mu zapytanie SQL wygląda następująco:

```
SELECT
   CASE WHEN entities.Property < 5 THEN 'less than five'
      WHEN entities.Property = 5 THEN 'five'
      ELSE 'more than five'
   END AS "Result"
FROM entities;</pre>
```

2.2.5. Metoda VisitConstant

Aby zapobiec atakowi typu SQL injection, należy parametryzować zapytania, które są wykonywane do bazy danych przez dostawcę LINQ. Odwiedzając wartość stałą (jest nią np. napis, liczba, itp.), metoda tworzy nowy parametr w zapytaniu, nadaje mu nazwę i dokleja tą nazwę do zapytania.

2.2.6. Metoda VisitMember

Odwiedzana przy wyborze właściwości z modelu tabeli w bazie danych. Dokleja do zapytania (do części SELECT) napis [tabela]. [kolumna], pozwalając na wybór pojedynczych kolumn w wyniku zapytania.

2.2.7. Metoda VisitMethodCall

Opakowuje metodę C#-ową w odpowiadającą funkcję w zapytaniu SQL-owym. Przekazuje tej funkcji argumenty w sposób określony przez jej sygnaturę, po czym dopisuje dany fragment zapytania do bufora.

2.2.8. Metoda VisitNew

W przypadku, gdy zapytanie LINQ zwraca nowy obiekt anonimowy, ta metoda pozwala na przejście po wszystkich właściwościach nowego obiektu i ich odwiedzenie.

2.2.9. Metoda VisitUnary

Wykorzystywana w negacji wyrażenia boolowskiego lub do przekazania tego wyrażenia jako MemberExpression.

2.3. Czynności wykonywane po budowie zapytania

Potrafiąc zbudować dowolne zapytanie SQL-owe na podstawie zapytania LINQ, pozostaje już tylko kwestia wykonania go i zwrócenia wyniku w postaci obiektowej. Zapytanie może wykonać dowolny obiekt DbConnection kompatybilny z PostgreSQL (na przykład pochodzący z biblioteki Npgsql), a rozszerzony przez bibliotekę Dapper o metody Query i Query<T>, jest w stanie automatycznie przerzutować każdą krotkę wynikową przekonwertować do obiektu generycznego lub o typie T.

Korzystając z Dappera, wykonywanie i mapowanie zapytań jest banalnie proste:

```
var result = connection.Query<T>(statement, parameters);
```

W tym miejscu zmienna result jest typu IEnumerable<T>, gdzie T jest typem obiektu, który zwraca oryginalne zapytanie LINQ (jest ono typu IQueryable<T>). Dapper wymaga, aby nazwy kolumn w relacjach mapowanych na obiekty były takie same, jak nazwy właściwości w klasie modelowej – stąd, podczas budowy zapytania, każda kolumna została przemianowana na nazwę odpowiadającej właściwości w klasie z użyciem słowa kluczowego AS.

Dapper niestety nie radzi sobie z typami anonimowymi ze względu na to, że nie istnieje publiczny konstruktor obiektów tego rodzaju. Obejściem tego problemu jest dostarczona przez autora pracy metoda rozszerzająca QueryAnonymous<T>. Dla typów zawierających tylko i wyłącznie właściwości proste (inaczej mówiąc: dla krotek, które zawierają tylko kolumny z bazy danych), wystarczy każdą kolumnę przerzutować do postaci tablicy i za pomocą statycznej metody Activator. CreateInstance utworzyć nowy obiekt anonimowy. Metoda ta pozwala również na grupowanie obiektów dla zapytań używających metody GroupJoin (patrz: 2.2.1a), która korzysta z dodatkowego pola w celu określenia liczby obiektów grupowanych.

Rozdział 3.

Testy jakości i wydajności

Niniejsza sekcja jest krótkim raportem o możliwościach dostarczanych przez dostawcę LINQ implementowanego w ramach tej pracy dyplomowej oraz jego wydajności czasowej, porównanej z innymi rozwiązaniami dostępnymi na rynku.

3.1. Dostępne funkcjonalności

Autor niniejszej pracy podczas realizowania projektu używał techniki test-driven development, tj. przed implementacją pewnej funkcjonalności napisał test, który ją pokrywa. Wszystkie testy są dostępne w katalogu Thesis.Reling.Tests.

Biorąc pod uwagę wszystkie testy, które zostały napisane, zaimplementowanymi funkcjonalnościami są:

- Połączenie się z bazą danych.
- Obsługa podstawowych operatorów binarnych (dodawanie, logiczny OR, itp.).
- Obsługa funkcji agregujących (Sum, Average, Min, Max, Count, Distinct).
- Obsługa funkcji na napisach.
- Budowa zapytania zwracającego kolekcję obiektów modelowych.
- Budowa zapytania zwracającego kolekcję obiektów anonimowych.
- Możliwość dodania jednego lub więcej wyrażenia warunkowego do zapytania.
- Możliwość dodania wyniku rozwinięcia drzewa warunkowego do zapytania (CASE WHEN ... THEN ... END).
- Obsługa zapytań z wyrażeniem EXISTS.
- Możliwość dodania porządkowania wyniku zapytania.
- Możliwość stronicowania wyniku zapytania.

- Możliwość łączenia kilku źródeł danych za pomocą złączeń wewnętrznych (*inner join*), zewnętrznych obustronnych (*cross join*), zewnętrznych jednostronnych (*outer left/right join*).
- Możliwość wykonania C#-owego GroupJoin na tabelach w PostgreSQL,
- Obsługa operatorów działających na zbiorach (UNION, UNION ALL, INTERSECT, EXCEPT).
- Parametryzacja zapytań w celu zwiększenia bezpieczeństwa.
- Możliwość dowolnego mianowania nazw tabel i kolumn w bazie danych z poziomu klas modelowych.

Funkcjonalnościami, które są ważne, lecz niestety nie zostały zaimplementowane z powodu ich trudności, są:

- Grupowanie z funkcją agregującą z użyciem GROUP BY C#-owa metoda GroupBy działa w inny sposób, niż funkcja GROUP BY w zapytaniach SQL-owych. W odróżnieniu od SQL-a, grupowanie w C# może przebiegać nie tylko po funkcjach agregujących, takich jak COUNT() lub AVG(), ale również po właściwościach, czy nawet całych obiektach.
- C#-owe metody TakeWhile i SkipWhile ze względu na brak możliwości napisania zapytania SQL-owego odpowiadającemu tym metodom bez wykorzystania procedur składowanych (ang. stored procedures), implementacja takiej funkcjonalności jest prawdopodobnie niemożliwa; w tymi metodami nie radzi sobie żaden ORM (nawet Entity Framework), który jest znany autorowi pracy.
- Automatyczne wyznaczanie kontekstu z bazy danych istnieje konieczność
 ręcznej budowy klas i ich właściwości, które mają odpowiadać tabelom i ich
 kolumnom w bazie danych, do której pisane jest zapytanie. Z drugiej strony,
 obecne rozwiązanie polegające na ręcznym pisaniu klas opisujących tabele w
 bazie danych, zezwala na dostarczanie nietrywialnych metod dla encji, które
 są wynikiem zapytania.

3.2. Wydajność a inne rozwiązania

Z poprzedniej sekcji wynika, że student informatyki w ciągu czterech miesięcy jest w stanie napisać w ramach pracy dyplomowej dostawcę LINQ z nietrywialnymi funkcjonalnościami. Czas sprawdzić wydajność takiego dostawcy, porównując go z dwoma popularnymi dostawcami LINQ: komercyjnym LinqConnect firmy DevArt, dołączonym do próbnej wersji biblioteki dotConnect for PostgreSQL 7.9 Professional, oraz open-sourcowym LINQ to DB, który jest rozwijany od kilku lat. W celu sprawdzenia wydajności tych trzech dostawców LINQ dla PostgreSQL, użyta została biblioteka do testowania wydajności w .NET o nazwie BenchmarkDotNet.

W ramach sprawiedliwego pomiaru, każda z trzech bibliotek wykonuje identyczne zapytania do tej samej bazy danych, postawionej na tej samej maszynie, z której wykonywany jest kod kliencki (średniej klasy laptop). Każdy z testów jest załącznikiem do niniejszej pracy, i można je znaleźć w plikach (...)Benchmark.cs w katalogu Thesis.Relinq.Benchmarks. Poniższa tabela przedstawia czasy wykonania pojedynczego zapytania w każdym z testów:

Nazwa metody	LinqConnect	linq2db	${\bf Thesis Relinq}$
select_all	0,712 ms	1,249 ms	1,450 ms
$select_anonymous_type$	0.537 ms	$0{,}540~\mathrm{ms}$	0.959 ms
$select_with_where$	0,465 ms	$0{,}313~\mathrm{ms}$	$0,\!697~\mathrm{ms}$
$select_with_multiconditional_where$	$0.550 \mathrm{\ ms}$	$0{,}487~\mathrm{ms}$	0.871 ms
$select_with_multiple_wheres$	0.579 ms	$0{,}496~\mathrm{ms}$	$0.907~\mathrm{ms}$
$select_with_case$	0.516 ms	N/A	$0,697~\mathrm{ms}$
$select_with_orderings_joined$	0,580 ms	$0,\!607~\mathrm{ms}$	$0,992~\mathrm{ms}$
$select_with_orderings_split$	0,592 ms	$0,\!606~\mathrm{ms}$	$0.984~\mathrm{ms}$
$select_with_take_while$	N/A	N/A	N/A
$select_with_cross_join$	2,819 ms	$2{,}810~\mathrm{ms}$	$5{,}159~\mathrm{ms}$
$select_with_inner_join$	2,906 ms	$2{,}841~\mathrm{ms}$	$4,829~\mathrm{ms}$
$select_with_group_join$	61,257 ms	$70{,}886~\mathrm{ms}$	$136{,}525~\mathrm{ms}$
$select_with_outer_join$	2,938 ms	$3{,}152~\mathrm{ms}$	$5{,}090 \text{ ms}$
$select_with_paging$	0,513 ms	$0,\!453~\mathrm{ms}$	$0,\!878~\mathrm{ms}$
$select_where_any_matches_condition$	1,661 ms	$1{,}795~\mathrm{ms}$	$2,638~\mathrm{ms}$
$select_where_all_match_condition$	1,306 ms	$0{,}819~\mathrm{ms}$	$1{,}623~\mathrm{ms}$
$select_with_union$	0,799 ms	N/A	$1{,}180~\mathrm{ms}$
$select_with_concat_as_union_all$	0,694 ms	N/A	$0.983~\mathrm{ms}$
$select_with_intersect$	$0.897~\mathrm{ms}$	$0,\!622~\mathrm{ms}$	$1,353~\mathrm{ms}$
$select_with_except$	0.892 ms	$0,\!658~\mathrm{ms}$	$1{,}345~\mathrm{ms}$

Zakładając, że pierwsze dwie biblioteki działają w optymalnym czasie, można zauważyć, że dostawca LINQ autora pracy działa około dwa razy wolniej od rozwiązań optymalnych. Nie jest to najgorszy wynik, ale w dalszym ciągu może ulec poprawie – dużo czasu poświęcane jest na budowę obiektów będących wynikiem zapytania, korzystając z mechanizmu refleksji w celu dynamicznego ustawiania właściwości nowopowstałych instancji klas oraz metody Activator. CreateInstance. Wzorcową alternatywą dla tego rozwiązania może być dynamiczne generowanie kodu za pomocą klasy ILGenerator, która w trakcie kompilacji wygenerowałaby i wyemitowała do kompilatora fragment kodu tworzący w efektywny sposób nowe instancje obiektu będącego wynikiem zapytania [5].

Rozdział 4.

Podsumowanie

W ramach niniejszej pracy dyplomowej powstał dostawca LINQ, który jest kompatybilny z bazą danych PostgreSQL i posiada duża liczbę funkcjonalności. Co więcej, dostawca ten jest łatwo rozszerzalny na inne dialekty SQL-a, ze względu na ich duże podobieństwo – prawdopodobnie funkcjonuje poprawnie dla prostych zapytań w innych bazach danych.

Zadanie to było rozwijające dla autora pracy nie tylko pod względem poznania możliwości i ograniczeń bazy PostgreSQL, ale również pozwoliło lepiej zrozumieć jak LINQ wygląda od wewnątrz w języku C#. Trzeba pamiętać, że technologia LINQ umożliwia nie tylko wykonywanie zapytań do relacyjnych baz danych, ale również innych źródeł danych, a w szczególności baz danych typu NoSQL, i to jest jednym z tematów, z którymi autor pracy ma zamiar zapoznać się w przyszłości.

Bibliografia

- [1] Don Box, Anders Hejlsberg, LINQ: .NET Language-Integrated Query, 2007.
- [2] Matt Warren, LINQ: Building an IQueryable Provider, 2007.
- [3] Fabian Schmied, re-linq A General Purpose LINQ Foundation, 2009.
- [4] Markus Giegl, re-linq | ishing the Pain: Using re-linq to Implement a Powerful LINQ Provider on the Example of NHibernate, 2010.
- [5] Oren Eini, Creating objects Perf implications, 2008.
- [6] Microsoft, 101 LINQ Samples, 2012.
- [7] The PostgreSQL Global Development Group, Documentation, 1996-2017.

Dodatek A

Instrukcja dodania biblioteki do własnego projektu

Biblioteka Thesis.Relinq została napisana w .NET Standard 1.4, co oznacza, że jest kompatybilna z projektami napisanymi zarówno w .NET Framework, jak również .NET Core. Niniejszy dodatek opisuje instrukcję dodania Thesis.Relinq do własnego projektu. O ile klient nie posiada własnej implementacji DbConnection, zaleca się użycie obiektów NpgsqlConnection pochodzących z biblioteki Npgsql.

A1. .NET Framework

Zakładam, że użytkownik korzysta z Visual Studio w wersji angielskiej. Wymagany jest .NET Framework w wersji 4.6 lub wyższej. Kroki do wykonania:

- Nacisnąć prawym przyciskiem myszy na rozwiązanie (ang. solution), które zawiera projekt.
- 2. Nacisnąć na przycisk Add > Existing Project...
- 3. Nawigować do folderu w projektem Thesis.Relinq i dodać go.
- 4. Nacisnąć prawym przyciskiem myszy na **References** > **Add Reference...** w projekcie, który ma używać biblioteki.
- 5. Wybrać sekcję **Solution**. Zaznaczyć projekt **Thesis**. Relinq. Nacisnąć **OK**.
- 6. Może okazać się potrzebne dodanie następujących pakietów NuGet (prawy przycisk myszy na projekt, opcja Manage NuGet Packages...):
 - Remotion.Linq w wersji 2.1.0.0,
 - Dapper w wersji 1.50.2,
 - ullet System.Data.Common w wersji 4.1.0.0,
 - System.Reflection.TypeExtensions w wersji 4.1.0.0.

A2. .NET Core

W przypadku .NET Core, dodanie biblioteki do projektu jest nieco prostsze. W pliku .csproj, który zawiera ustawienia projektu, wystarczy dodać zależność do lokalnego projektu na dysku:

Następnie, w celu zintegrowania biblioteki z projektem, należy z linii poleceń uruchomić komendę dotnet restore w katalogu z plikiem konfiguracyjnym projektu klienckiego.

Dodatek B

Instrukcja użycia biblioteki w celu wykonania zapytania

Po dodaniu biblioteki Thesis.Relinq do własnego projektu i dodaniu zależności do niej w kodzie klienckim (using Thesis.Relinq), dla każdej tabeli w bazie danych, z której użytkownik chce wyciągać dane, należy napisać klasę modelową, która jest udekorowana atrybutami Table i Column określającymi nazwę tabeli i nazwy jej kolumn w bazie danych. Przykładowa klasa modelowa wygląda następująco:

```
[Table(Name = "people")]
public class Person
{
    [Column(Name = "person_id")]
    public int PersonId { get; set; }

    [Column(Name = "first_name")]
    public string FirstName { get; set; }

    [Column(Name = "last_name")]
    public string LastName { get; set; }
}
```

Po opisaniu każdej z tabel, źródło danych w zapytaniu LINQ jest tworzone za pomocą metody PsqlQueryFactory.Queryable<T>(DbConnection connection), która zwraca obiekty PsqlQueryable. Obiekt DbConnection powinien być kompatybilny z bazą PostgreSQL oraz zostać wcześniej z taką bazą połączony.

Wszystkie obiekty PsqlQueryable można opakować w klasę kontekstową, która pozwola na o wiele czytelniejsze wykonywanie zapytań. Przykładowa klasa kontekstowa oraz jej wykorzystanie w zapytaniu wygląda następująco:

```
public class NorthwindContext
    public PsqlQueryable < Order > Orders { get; }
    public PsqlQueryable < Customer > Customers { get; }
    public PsqlQueryable < Employee > Employees { get; }
    public NorthwindContext(DbConnection connection)
    {
        this.Customers = PsqlQueryFactory
            .Queryable < Customer > (connection);
        this.Employees = PsqlQueryFactory
            .Queryable < Employee > (connection);
        this.Orders = PsqlQueryFactory
            .Queryable < Order > (connection);
    }
}
var connection = new SomePostgresConnection();
var context = new NorthwindContext(connection);
var myQuery =
    from c in Context.Customers
    join o in Context.Orders
    on c.CustomerID equals o.CustomerID
    select new
    {
        Name = c.ContactName,
        Order = o.OrderID
    };
```